

# Ilden lokker de vilde blomster frem

Afbrænding er en metode, der vinder frem og ikke kun til hedepleje, for gevinsten er, at blomstrende urter får mere magt over græsset, og at biodiversiteten stiger.

■ AF BENTE MORTENSEN, GREENPROJECT

**A**fbrænding er ikke kun en plejemetode, der kan bruges til at forynge heder, hvortil metoden er relativt veletableret. Afbrænding kan også bruges til andre former for naturpleje. Også i bynære rekreative områder. F.eks. i det kommunale rekreative område Nørrevangsløtten i Rudersdal Kommune i Nordsjælland. Resultatet er større biodiversitet, flere blomstrende urter og flere sommerfugle.

Før man begyndte at bruge ild, blev arealet gennem 20 år plejet med et årligt høslæt midt i juni. Høet blev wrappet til hestefoder og derefter fjernet fra arealet. Arealet har derfor været domineret af græsser, især draphavre, uden ret mange urter, hvor mælkebøtten var mest fremtrædende. De blomstrende urter har ikke kunnet nå at regenerere.

Områderne har forsøgsmæssigt været brændt af på et mindre areal (3.000 m<sup>2</sup>) i 2016 og 2017, mens der i april i år blev anvendt afbrænding på 8 ha ud af det 12 ha store areal (foto 1, 2 og 3).

## 1-2 uger inde i april

Reglerne har før foreskrevet at afbrændingen skal være gennemført senest 31. marts. Det er dog for tidligt, da der skal være godt grøde i græsset, før der sættes ind. Hvornår det sker varierer fra år til år, men en god tommelfingerregel er, at græsset begynder at vokse de første 1-2 uger af april, hvor urterne ikke er begyndt at komme frem. Brænder man af på dette tidspunkt, sættes græsset tilbage og der bliver bedre vilkår for de blomstrende urter.

Ifølge de biologer, som kommunen har spurgt, er begyndelsen af april også biologisk forsvarlig. På dette tidspunkt er de overlevende insekter stadig nede i jorden, frøerne i søerne, og der er ingen kid af råvildt på arealet.

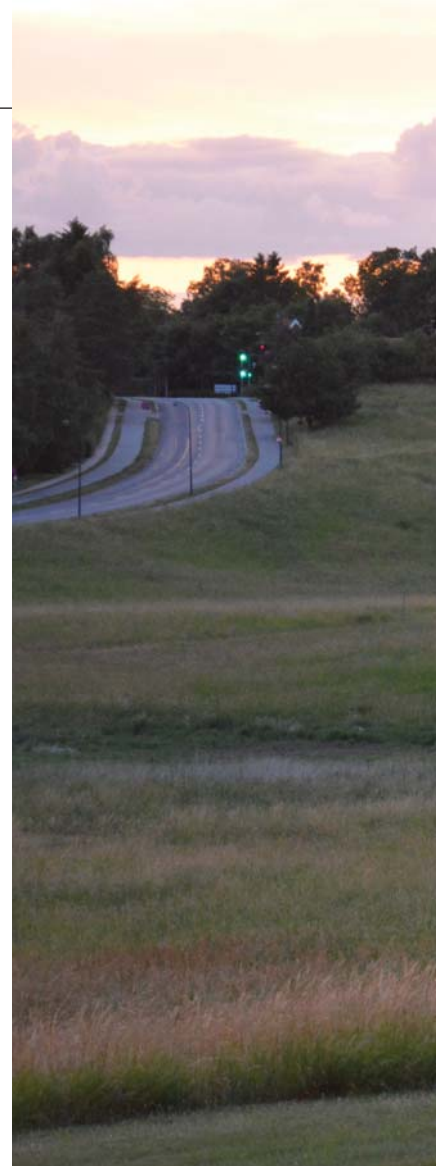


Foto 1: Nørrevangsløtten den 11. april 2018, lige efter afbrænding. Fotos: John Lauritzen.



Foto 2: Nørrevangsløtten den 29. april 2018.



▲  
Foto 3: Samme landskab den 17. juni 2018.

### **Kun generelle regler**

Der hersker en del forvirring om lovgivningen på området, når det gælder afbrænding af græsarealer. Det har nok afholdt flere kommuner fra at anvende denne metode i naturplejen.

Uopdyrkede arealer med græs er ikke beskrevet særskilt i Afbrændingsbekendtgørelsen. Det er derfor de generelle afsnit i §3, §4 og §5 i bekendtgørelsen, som skal følges.

- §3 kræver, at der skal udvises forsigtighed, og at afbrændingen skal foregå så brandfare forebygges eller formindskes. Der skal også sikres forsvarlige rednings- og slukningsmuligheder i tilfælde af brand.
- §4 kræver, at afbrændingen skal ske kontrolleret og under passende opsyn, indtil ild og gløder er slukket på en måde, så der ikke er fare for, at der bagefter opstår brand. Afbrændingen må heller ikke være til væsentlig ulempe for omgivelserne eller finde sted i hård vind.
- §5 oplyser, at kommunalbestyrelsen kan forbyde eller fastsætte nærmere vilkår for enhver påtænkt eller påbegyndt afbrænding og tillade afvigelser fra bekendtgørelsens bestemmelser, når det vurderes at være sikkerhedsmæssigt forsvarligt, dog ikke fra §3 og §4, stk. 1 og 2.

Vær opmærksom på, at der gælder særlige regler for afbrænding af siv, rør og lyng, afklippet halm samt kvas og haveaffald, hvilket fremgår i §6 og §7 i Afbrændingsbekendtgørelsen. Her er også krav til tidspunkt for, hvornår afbrændingen må ske.

Hvis der er søer, åer eller andre §3-områder (Naturbeskyttelsesloven) på arealet, skal der søges om dispensation hos kommunalbestyrelsen første gang plejemetoden ændres.

### **Kan ikke være affald**

Afklippet græs følger normalt affaldsbekendtgørelsen, men hvor græsset afbrændes, mens det vokser på arealet, kan græsset ikke defineres som affald. Derfor er det heller ikke omfattet af affaldsbekendtgørelsen.

Flere kommuner, f.eks. Slagelse, Middelfart, Esbjerg og Faxe, har alligevel beskrevet afbrændingsreglerne for naturpleje i deres erhvervsaffaldsregulativer, og det giver anledning til forvirring. Disse kommuner har dog i det mindste forholdt sig til denne form for naturpleje og stiller krav

.....  
*// fortsættes side 50*  
.....



Foto 4: Resultat af en medvindsbrand. Branden er overfladisk og efterlader en stor del af førnen. Derfor vil græsserne hurtigt dominere bagefter. Foto: Bente Mortensen.



Foto 5: Resultat af en modvindsbrand der går langsommere frem og mere i dybden. Det stiller de blomstrende urter bedre i konkurrencen med græs. Foto: Bente Mortensen.

« til at afbrænding eksempelvis kun må foregå i landzone, på bestemte tidspunkter eller henviser til forældet lovgivning. Mange andre kommuner har hverken beskrevet afbrænding i affaldsregulativer eller andre steder, når det gælder plejemetoder i naturen.

#### Op mod vinden

De optimale forhold at brænde af i er tørt, varmt og pænt med blæst, dog ikke over 10 m/sek. Det kan umiddelbart lyde lidt farligt, men det er det ikke, når man benytter modvindsbrand, altså styrer ilden frem mod vinden. Det går langsomt, så græsset udsættes for mere varme. Derfor er en modvindsbrand mere effektiv end en medvindsbrand, men det forudsætter, at der ikke er kastevinde (Foto 4 og 5).

Styringen af branden foretages helt enkelt med en vandkande med brus. Der vandes et spor i langsom gang, hvorved der udlægges en våd stribe på jorden. Antændelse af branden skal ske nær den våde stribe. På den måde tvinger man branden i den rigtige retning, fortæller Jens Galby, fra Rudersdal Kommune. Afbrændingen reguleres også af de felter med lavt klippet græs, der anvendes som trampestier.

Samtidig må ikke være for vådt. Det må ikke have regnet i en uges tid før afbrændingen, og temperaturen skal være så høj at duggen er forsvundet. På afbrændingsdagen bliver der gjort klar om formiddagen, og der brændes af fra kl. 12. Nogle år vil det ikke være muligt at foretage afbrændingen, fordi det er for vådt, og så må man vente til næste år.

Det er sværere at brænde af, hvor græsset er trådt ned eller i lavninger, hvor der er mere fugtigt. Det er med til at skabe variation i vegetation. Det er også sandsynligt, at den meget tørre vækstsæson har fremmet urternes konkurrenceevne i forhold til græssets.

#### Ansvar og kompetencer

Kommunen har ansvar for at afbrændingen bliver gjort sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Og i Rudersdal Kommune er det Jens Galbys ansvar. Han har været på kursus i Sverige for at lære den rette teknik. I Halland er der folk, der har arbejdet med afbrænding de sidste 25 år. Jens Galby fastslår, at det er afgørende at lære det i praksis, før man kaster sig ud i det selv.

## Registrering 2018 – Sommerfugle Sjældne sommerfugle

- Violetrandet ildfugl er i den seneste nationale rødlistevurdering 2003-2009 beskrevet som "sårbar" især i det østlige Danmark. Larvens værtsplante er alm. syre, rødknæ, butbladet skræppe og kruset skræppe.
- Lille Køllesværmer er i den seneste rødlistevurdering vurderet som "kritisk truet" især i Østdanmark. Larvens værtsplante er musevikke.
- Andre sommerfugle  
Græsråndøje  
Almindelig blåfugl  
Stor bredpande  
Aurora  
Citronsommerfugl  
Nældens takvinge  
Admiral



Illustration: Af Anastasia Lembrick/www.shutterstock.com

Foto 6: Ilden har retning mod vinden.  
Foto: Anders Michaelsen, Natur360.



Interesserede har mulighed for at deltage til næste års afbrænding i Rudersdal. Det kræver at man kontakter Jens og kan stille op med få dages varsel, da vejrforholdene skal være de helt rette.

#### **Sprede de lokale arter**

I Rudersdal Kommune overvejer de at anvende metoden også på andre arealer, f.eks. 6 ha bag Birkerød Skole til næste år. Det er et forholdsvis vådt areal, som i dag plejes ved hjælp af en bæltekørende maskine, der kan køre på de våde områder. Problemet er, at man ikke kan opsamle planteresterne, som bliver liggende indtil vinteren kommer. Det undgås med en afbrænding.

Et andet ønske er at få spredt lokale blomstrende arter noget mere til Nørrevangsetten, og det er et problem fordi arealet er afgrænset af bygninger eller vej og ligger isoleret med ringe chance for frøspredning fra andre artsrige naturområder. Man kunne skyde genvej ved at så på de afbrændte arealer, men så skal man til at høste frø selv – hvis

man ikke vil bruge indkøbte fremmede frø. Dansk Botanisk Forening har generelt været imod frøspredning, men lokal spredning af arter er i orden, og f.eks. arbejdes der på at hjælpe blåhat på vej.

#### **Hus med udviklingen**

Optælling og målinger er vigtige for at se om afbrændingen virker. Med det blotte øje kan man se farver af gule kantede perikon og blålilla felter med vikke og den rødlige syre, som står med sine solitære planter (Foto 7).

Men antallet af forskellige arter af planter, sommerfugle og bier er optalt og opgjort af fagfolk flere gange i løbet af året. I faktaboksene kan man se resultatet af den seneste registrering. Efter afbrændingen i foråret 2018 er der bl.a. fundet 6-8 af den sjældne sommerfugl violetrandet ildfugl.

.....  
// fortsættes side 52 //  
.....



Foto 7: Midt i juni 2018 efter ét års afbrænding. Her er dominans af gult som er kantet perikon som Jens Galby, Rudersdal Kommune ser på.

«« Også andre steder

Afbrænding anvendes også andre steder i Danmark, f.eks. på græsarealerne ved den tidligere Værløse Flyveplads og Københavns og Mølleåens Golfklub. På Vestmager har Naturstyrelsen haft gode erfaringer med at brænde bjergørhvene fulgt op af afgræsning med kvæg, så snart græsset begynder at spire. I Tofte Skov ved Lille Vildmose i Himmerland forsøger man at fjerne invasive træarter og græsser med afbrænding (Grønt Miljø 5/2018 s. 16). //

**Registrering juni 2018  
Blomstrende urter  
– et udpluk af ”gode arter”**

- Vellugtende gulaks
- Kantet perikon
- Alm. knopurt
- Stor knopurt
- Vild gulerod
- Alm. brunelle
- Alm. kællingetand
- Alm. syre
- Musevikke
- Alm. kongepen
- Bugtet kløver
- Liden klokke
- Pommeranshøgeurt



Illustration: Af Olga Korneeva/www.shutterstock.com

**DRÆN I DAG - SPIL I MORGEN**



**UNIK PÅ GOLF & BOLDBANER**

*Vi tilbyder en helt ny teknologi som gør det muligt at dræne dit idrætsanlæg i dag og være spilleklar allerede i morgen.*

**LANGHOLT MASKINSTATION'S**

aut. kloakmesterfirma ApS Palle Sørensen

Horsensvej 66  
9310 Vodskov



**Telefon 98 25 64 88    www.kloaknord.dk**